

Klimat- och näringslivsdepartementet
Kn.registrator@regeringskansliet.se

Industrirådets yttrande över EU-kommissionens elnätspaket - European Grids Package

Industrins partsorganisationer lämnar ett gemensamt yttrande av delar av förslagen EU-kommissionens elnätspaket, European Grids Package. Industrirådet tar ställning till förslagen som vi anser är av särskild betydelse för svensk industris konkurrenskraft.

Industrirådets huvudsakliga budskap:

- Industrirådet anser att fortsatt utbyggnad och effektivisering av elnäten är viktig för industrins konkurrenskraft men ifrågasätter, i likhet med den svenska regeringen, förslagets effektivitetsvinster samt dess förenlighet med subsidiaritetsprincipen.
- Industrirådet motsätter sig starkt förslaget som innebär att 25 procent av nationella flaskhalsinkomsterna ska kunna användas till finansiering av gemensamma EU-projekt.
- Industrirådet förespråkar en decentraliserad elnätplanering då behoven och aktörerna är olika mellan medlemsstater och regioner.
- Industrirådet anser att EU-kommissionen i första hand behöver sätta press på medlemsstaterna att följa befintlig EU-lagstiftning med fokus på att underlätta för ökad nationell elproduktion, nätutbyggnad och systemstabilitet.
- Industrirådet avstyrker ny tillståndslagstiftning på EU-nivå och förespråkar i första hand nationell hantering av tillståndprocesser för snabbare nätutbyggnad.
- Industrirådet anser att ytterligare nätsammankopplingar mellan medlemsstater måste gå i takt med hantering av interna flaskhalsar genom krav på fungerande nationella elprisområden.
- Industrirådet betonar att EU-kommissionen ska agera utifrån likabehandlingsprincipen gällande krav på att elprisområden införs i fler medlemsstater.

Om industrirådet

Industriavtalet formades av arbetsmarknadens parter 1997. Det är ett samarbetsavtal mellan arbetsgivarna och facken inom industrin med syfte att utveckla industrins konkurrenskraft. Industriavtalet styrs av Industrirådet som samlar företrädare för företag och anställda i den svenska industrin. Industrin i Sverige sysselsätter direkt och indirekt knappt en miljon personer vilket utgör 20 procent av sysselsättningen.

Bakgrund

I december 2025 presenterade EU-kommissionen ett elnätspaket. Ett initiativ som syftar till att förbättra hur Europas elnät planeras, byggs och finansieras. Det övergripande målet är att stärka Europas konkurrenskraft genom ökad elektrifiering och minskat beroende av fossila bränslen. Bristande överföringskapacitet och långsamma tillståndsprocesser lyfts fram som två av de största hindren för snabbare elektrifiering. Därför ligger tyngdpunkten i förslaget på kortade tillståndsprocesser och fler gränsöverskridande investeringar.

EU-kommissionen föreslår bland annat en mer EU-centraliserad planering av gränsöverskridande energiinfrastrukturprojekt, initiativ för att öka allmänhetens acceptans för energiinfrastrukturprojekt och snabbare hantering av tillståndsprocesser. Paketet består av både lagstiftning och vägledning och ska under 2026 behandlas av Rådet och Europaparlamentet. Därefter inleds förhandlingarna vilket innebär att mycket av innehållet kan komma att förändras innan ikraftträdande.

Industrirådet delar EU-kommissionens ambition om att stärka Europas konkurrenskraft och att energipolitiken är en avgörande del för att lyckas. Ökad elnätskapacitet inom och mellan länder behövs för att snabba på elektrifieringen och minska beroendet av fossila bränslen. Att påskynda utbyggnad och effektivisera elnäten är rätt ambition men vi ifrågasätter EU-kommissionens förslag gällande både effektivitetsvinster och dess förenlighet med subsidiaritetsprincipen.

Nationella flaskhalsinkomster ska stanna i medlemsstaterna

Industrirådet motsätter sig starkt förslaget som innebär att 25 procent av nationella flaskhalsinkomsterna ska användas för att finansiera gemensamma EU-projekt. Flaskhalsinkomster är att se som en skuld till de kunder som bidragit med dem och kan därmed inte användas till projekt i andra länder. Flaskhalsinkomster uppstår där det finns strukturella flaskhalsar, varför flaskhalsinkomsterna bäst används i de regioner där de uppstår. I synnerhet skulle förslaget drabba Sverige negativt med våra nuvarande fyra elområden som inneburit att intäkterna ökat snabbare än tempot för att bygga ut nätet och minska flaskhalsar. Vid årsskiftet 2025/26 fanns drygt 65 miljarder kronor på Svenska kraftnäts interna flaskhalskonto. Detta är pengar som behöver investeras i Sverige, det vill säga där de genererats. Inte omdirigeras till andra länder. Att Sverige idag har betydande outnyttjade pengar från flaskhalsinkomster gör EU-kommissionens förslag synnerligen svårsmält. Sverige, genom Svenska kraftnät, måste nu intensifiera arbetet med att använda dessa pengar konstruktivt för att stärka det svenska elsystemet. EU-kommissionen bör snarare rikta in sig på att öppna upp regelverket för att möjliggöra fler nationella användningsområden för interna flaskhalsinkomster. Detta i syfte att kunna stärka de nationella elsystemen. Om flaskhalsinkomster ska användas för att finansiera gemensamma EU-projekt ska interna flaskhalsinkomster undantas.

Industrirådet anser därtill att förslaget om överföring av nationella flaskhalsinkomster till EU-nivå skulle skapa en oönskad maktförskjutning från nationell nivå till EU samt strida mot subsidiaritetsprincipen. Det är medlemsstaterna som bäst kan avgöra hur medlen ska användas för att åtgärda behov i näten. Dessutom skulle förslaget att leda till att länder ges negativa incitament att införa interna elprisområden då sådana kan leda till flaskhalsinkomster som de delvis förlorar kontroll över. Därtill anser Industrirådet att förslaget är kontraproduktivt gällande den viktiga frågan om acceptans. Om svenska elkunders högre kostnader som genererar intäkter förs bort från Sverige kommer acceptansen sannolikt kraftigt att sjunka för ytterligare sammankopplingar mellan EU-länderna.

Decentralisering i första hand

Industrirådet välkomnar EU-kommissionens vilja att stärka Europas konkurrenskraft genom ökad elektrifiering och minskat beroende av fossila bränslen. Det råder inget tvivel om att långsamma tillståndprocesser och bristande elnätskapacitet utgör allvarliga hinder för elektrifiering och omställning. Problemet, som vi ser det, är att EU-kommissionens förslag går i en riktning där mer centralisering på EU-nivå blir det stora svaret på många utmaningar. Vi delar inte denna inriktning. Industrirådet förespråkar tvärtom en decentraliserad planering eftersom elnäten, behoven och aktörerna är extremt olika mellan länder och regioner. Lokal och nationell planering fångar dessa skillnader bättre, minskar risken för felinvesteringar och bör leda till snabbare utbyggnad. Mer planering på EU-nivå riskerar snarare att leda till en ineffektiv planering som dessutom inkräktar på medlemsstaternas rätt att själva bestämma sin energimix.

Det finns förstås områden där EU-samordning kan vara nödvändig gällande gränsöverskridande transmissionsnät eller stöd till projekt av gemensamt intresse. Men detta bör vara komplement till decentraliserad planering där EU i första hand ställer krav på att medlemsstaterna tar sitt nationella ansvar. EU-kommissionens fokus här och nu bör vara att sätta press på enskilda medlemsstater att följa befintlig EU-lagstiftning samt underlätta för ökad nationell elproduktion, nätutbyggnad och systemstabilitet.

Snabbare tillståndshantering sker effektivast på nationell nivå

Industrirådet avstyrker ny tillståndslagstiftning på EU-nivå för att för att korta ledtider för nätutbyggnad. Ändringar i tillståndslagstiftningen bör göras bara om de innebär förenklingar av befintliga EU-regelverk eller att enhetligheten inom EU:s tillståndsregelverk ökar. I första hand måste nationella myndigheter kunna hantera ärenden snabbare genom bättre lokalkännedom, exempelvis för tillstånd som kräver förståelse av nätstruktur och energisystem. Vi ser inte lösningen i att centralisering kan minska den administrativa bördan, snarare blir risken att vi skapar ytterligare ett beslutslager ovanpå nationella processer. Decentraliserad tillståndshantering är sannolikt också bättre för energipolitikens legitimitet där lokala och nationella beslut sannolikt accepteras bättre av kommuner, markägare och medborgare än beslut fattade av EU.

Industrirådet anser också att det vore ineffektivt att på EU-nivå detaljreglera hur medlemsstater ska öka acceptansen för förnybar energiproduktion. Medlemsstaterna har sannolikt bäst kunskap om eventuella acceptansproblem och hur dessa bör hanteras. Exempelvis är förslaget om att medlemsstaterna ska utse en oberoende medlare för förnybara energianläggningar, med en effekt över 10 MW, mellan projektansvariga och allmänheten en form av detaljreglering på EU-nivå som Industrirådet avstyrker.

Koppla EU:s elnätspolitik till krav på nationella elprisområden

Industrirådet instämmer i att fler sammankopplingar mellan medlemsstater kan behövas för högre försörjningstrygghet när länder kan hjälpa varandra vid bristsituationer samt hantera den förnybara elproduktionen när variationer kan jämnas ut över större områden. Men vi ser också starka skäl till att fler sammankopplingar måste gå i takt med nationella åtgärder för att hantera interna flaskhalsar. Industrirådet ser exempelvis införandet av fler nationella elprisområden som en viktig åtgärd för att öka effektiviteten i befintliga nät som måste användas i fler medlemsstater. Dels för att hantera interna flaskhalsar och obalanser, dels för att minska risken för att interna prisobalanser drabbar andra medlemsstater och sprider högre elpriser.

Industrirådet betonar också att EU-kommissionen ska agera utifrån likabehandlingsprincipen gällande krav på att elprisområden införs i fler medlemsstater. Liksom att Sverige 2011 tvingades att införa fyra elprisområden, då begränsad överföring från norr till söder ansågs strida mot EU:s regler om fri elhandel, behöver EU-kommissionen nu ställa krav på fler medlemsstater att hantera interna flaskhalsar genom nationella elprisområden. Att ställa krav på fler nationella elprisområden skulle sannolikt också gagna legitimiteten för EU:s fortsatta elnätspolitik. En central orsak till att Sverige, och svensk industri, idag förhåller sig skeptiskt till ytterligare sammankopplingar med den europeiska kontinenten är det sviktande förtroende för enskilda medlemsstaters oansvariga elmarknadspolitik som drabbar andra länder i form av högre elpriser. Att stärka kopplingen mellan EU:s elnätspolitik med krav på nationell fungerande elprissättning och hantering av flaskhalsar skulle sannolikt förbättra förutsättningarna för att höja förtroendet inför EU-kommissionens förslag om ytterligare sammankopplingar.

Stockholm den 20 februari 2026

För Industrirådet

Ulrika Lindstrand
Ordförande Industrins utvecklingsråd

Annika Roos
Vice ordförande Industrins utvecklingsråd